

Ugotovitve in predlogi 1. fokusne razprave županov na temo
Pomen izobraževanja odraslih v moji občini, ACS dne 18.11. 2014

V razpravi so sodelovali
g. MILAN KERMAN, župan v občini Beltinci, g. NEJC SMOLE Župan v občini Medvode,
ga. Lidija Konečnik Mravljak (nadomeščala je župana občine Sl. Gradec g. Andreja
Časa) ter ga. JASNA GABRIČ, županja občine Trbovlje in g. UROŠ BREŽAN, župan
občine Tolmin, ki sta odgovore poslala pisno.

V obdobju november 2014 junij 2015 je Andragoško društvo Slovenije, v sodelovanju
z Andragoškim Centrom Slovenije, izpeljalo 6 fokusnih razprav na temo Pomen
izobraževanja odraslih v moji občini. Projekt je financiralo Ministrstvo za
izobraževanje, znanost in šport.

Namen razprav je bil dobiti mnenja županov o tem, kakšen pomen pripisujejo
izobraževanju odraslih v svojem okolju, kolikšno podporo namenjajo ali bi želeli
nameniti za razvoj področja, predloge za izboljšanje položaja ter primere dobrih
in slabih praks. Položaj in razvojne možnosti izobraževanja odraslih v lokalnem
okolju sta, zaradi zakonske ureditve, v veliki meri odvisna prav od
pripravljenosti županov da na različne načine, tudi finančno, podpirajo raznolike
možnosti učenja odraslih kot pomembne vzvode razvoja kakovosti življenja ljudi v
lokalnem okolju.

Občine so v zelo različnih položajih, kar ponazarjamo z njihovo uvrstitvijo po
izbranih kazalcih

Preglednica Doseženo mesto sodelujočih občin med 212 občinami, leto 2016/17

Občina	Osnova za dohodnino	Število prebivalcev	Delež prebivalcev 65+	Delež prebivalcev z višjo šolo ali več	Delež brezposelnih med mladimi	Povprečna neto plača
Beltinci	162	64	124	155	17	170
Medvode	12	32	81	11	155	59
Sl. Gradec	59	26	158	48	86	52
Trbovlje	100	28	37	96	15	21
Tolmin	98	49	10	77	143	57

Vir: Koeficienti razvitosti občin, Ministrstvo za finance, 2016, preračuni Peter
Beltram, ACS

Različni položaji občin lahko vplivajo na izobraževalne potrebe in tudi na
podporo, ki jo župani namenjajo izobraževanju odraslih. Vendar je razprava
pokazala, da ima zmanjševanje sredstev za izvajanje zakonskih obveznosti občin
(med te pa izobraževanje odraslih ne sodi z izjemo osnovnošolskega izobraževanja
odraslih), tudi različne posledice na položaj izobraževanja odraslih - v nekaterih
občinah lahko ohranjanju ali celo povečujejo finančno podporo, v drugih pa to ni
mogoče. Se pa praviloma vsi župani trudijo, da bi tudi v kriznem obdobju ohranili
obseg dejavnosti izobraževanja odraslih.

Več o projektu Pomen izobraževanja v moji občini na <http://www.andragosko-drustvo.si/pomen-izobrazevanja-odraslih-v-moji-obcini/>.

Razprava je potekala v fokusni skupini. Prisotni so odgovarjali na 7 vnaprej poslanih vprašanj, ki so razvrščena v tri skupine¹. Namen razprave je bil pridobiti osebna mnenja županov o temah, ki so bile predmet razprave, predloge, kako naprej ter primere dobrih in slabih praks.

V nadaljevanju povzemamo mnenja županov v razpravi, predstavljamo primere dobrih in slabih praks ter predloge za izboljšanje položaja in razvoja izobraževanja odraslih.

Prva skupina vprašanj

1. Povzetek mnenj o pomenu in poslanstvu izobraževanja odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala, za povečevanje zaposljivosti in za zviševanje izobrazbene ravni

Povzemamo mnenja iz prve skupine vprašanj, ki pokrivajo vsebinske dimenzije izobraževanja in s katerimi smo ugotavljali stališča županov o vlogi in odgovornosti občine pri razvijanju izobraževanja odraslih za krepitev socialnega in kulturnega kapitala občanov v neformalnem izobraževanju odraslih, za povečevanje zaposljivosti (t.i. človeški kapital) in za formalno izobraževanje (zviševanje izobrazbene ravni odraslih). Ob tem so župani tudi predstavili kratkoročne in dolgoročne cilje IO v svojih občinah in navedli organizacije in ustanove, ki so ali bi lahko, cilje najboljše uresničevale.

Župani se zavedajo, da izobraževanje odraslih, formalno in neformalno, prispeva k dvigu splošne razgledanosti in razumevanju sprememb v družbi, aktivnemu sodelovanju občanov in povečevanju inovativnosti na vseh področjih, gospodarskem, družbenem in političnem; vse to povečuje ekonomske temelje za delovanje občine in kakovost življenja posameznika in skupnosti. Občina, ki ustvarja pestre, a hkrati usmerjene, možnosti za vključevanje odraslih v izobraževanje, s tem zagotavlja tudi zviševanje kakovosti življenja v svojem okolju.

Spodbujanje neformalnega izobraževanja odraslih za razvoj socialnega in kulturnega kapitala (v nadaljevanju NFI) je velika priložnost za občine, da ljudi na nek način opolnomočijo za sodelovanje v različnih dejavnostih in za večje osebno zadovoljstvo. Zadovoljni občani ali pa zadovoljni delavci so zagotovilo za to, da bo potem bolje v občini in v samem podjetju.

V občini želijo župani udejaniti temeljno poslanstvo NFI v lokalnem okolju, to pa je prebujanje in krepitev vedoželjnost, ki je sedaj pri občanah in zaposlenih velikokrat ni, krepitev pripravljenosti in zmožnosti sprejemanja velikih, a neizogibnih sprememb, uvid, da te spremembe niso nujno slabe. Bolj ko so ljudje izobraženi, več priložnosti imajo da se učijo pri delu in v bivalnem okolju, bolj so vedoželjni in lažje sprejemajo spremembe, nove delovne zadolžitve in izzive. Vse to pa so dolgotrajni procesi, rezultati ne bodo na voljo jutri (Medvode, Sl. Gradec). Občine s sofinanciranjem programov IO sodelujejo pri uveljavljanju NFI za krepitev socialnega in kulturnega kapitala. Pri tem v Zg. Posočju uspešno pridobivajo EU sredstva, za zadovoljevanje prepoznanih izobraževalnih potreb različnih ciljnih skupin prebivalstva. S podporo NFI posredno vpliva tudi na večjo zaposljivost občanov (Tolmin)

Razprave in raziskave kažejo, da uspešna in družbeno odgovorna podjetja (pri nas in zlasti v tujini) podpirajo tudi NFI za razvoj kulturnega in socialnega kapitala zato, da so njihovi delavci zadovoljni in s tem dosegajo tudi ekonomske učinke (manj bolniških, manj odsotnosti z dela, večja pripravljenost sprejemati

---

¹ Vprašanja se nahajajo na 14. strani Poročila Izobraževanje odraslih v moji občini

vsakodnevno spreminjanje delovne rutine za tekočim trakom, pri nas pa to odklanjajo, hočejo opravljati vedno iste gibe (primer Gorenja na Finskem). Tak odnos zaposlenih potrjuje pomanjkanje vedoželjnosti. Prav to pa je potrebno spremeniti v sedanji delovni in bodočih generacijah – obuditi in krepiti vedoželjnost. Razumeti je potrebno delodajalce, da so v zelo nezavidljivem položaju in bi jim težko nalagali dodatna bremena. Vsako uspešno podjetje pa seveda stremi za tem, da ima kar se da dobro izobrazbeno strukturo svojih kadrov za delo. Ampak ravno tako pomembno je razvijati socialni in kulturni kapital. Dobro stoječa podjetja, ki so se izvila iz recesije in delujejo naprej, to vedno bolj ugotavljajo.

Krepitev NFI je še zlasti pomembno v občinah, ki so blizu velikim urbanim centrom. V teh občinah obstaja velika težava, ker občani ne čutijo lokalne identitete. V svojem lokalnem okolju se angažirajo le takrat, kadar imajo zato neposredne osebne interese, tako da uporabljajo lokalno okolje predvsem kot spalno naselje. Ta nezainteresiranost za skupno dobro v lokalnem okolju je velik primanjkljaj. Pri oblikovanju lokalne identitete in pri krepitvi občutljivosti ljudi za lokalno dogajanje imajo ključno vlogo nevladne organizacije. V lokalnem okolju že obstajajo možnosti za motiviranje ljudi za vključevanje v dejavnosti nevladnih organizacij. Ljudje, ki se vključujejo se upajo izpostaviti, dobivajo ogromno pozitivnih spodbud, postajajo samozavestnejši in tako pridobita občina in posameznik. Posameznik dobi pozitivne izkušnje na različnih področjih delovanja v nevladnih organizacijah in to posredno vpliva tudi na njegovo zaposljivost, delodajalci (izkušnja iz multinacionalke) dajejo prednost pri zaposlovanju ljudem, ki so samozavestni, ki so delovali na različnih področjih in niso bili le ozko usmerjeni.

Župani podpirajo tudi izobraževalno dejavnost nevladnih organizacij na svojem območju, ker razumejo neformalno izobraževanje odraslih v najširšem pomenu, nevladne organizacije opravljajo pomembno izobraževalno vlogo zlasti izven urbanih središč. Župani se zavedajo pomena NVO in jim nudijo vso finančno podporo za različne oblike (za starše, za druge odrasle, prostovoljske aktivnosti), opozarjajo pa, da tovrstno neformalno izobraževanje ne more nadomestiti formalnega izobraževanja (Medvode).

2. Povzetek mnenj o vlogi/odgovornosti občine, delodajalcev in države za razvoj izobraževanja odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala, za večjo zaposljivost in zviševanje izobrazbene ravni

Pri sedanji razmejitvi pristojnosti in načinu financiranja je vloga občine predvsem spodbujanje in zagotavljanje za neformalno izobraževanje odraslih za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala.

V razpravi so opozorili še na en vidik odgovornosti; na osebno odgovornost za izobraževanje za večjo fleksibilnost na trgu dela in tudi za osebno zadovoljstvo. Zato pa je najprej potrebno spremeniti miselnost nas vseh. To je najbolj zahteven proces, spremeniti miselnost pri naših občanih. Včasih se zdi, da je to ena izmed splošnih slovenskih značilnosti, da pričakujejo vsi rešitev problemov od pomembnih drugih. Pasivnost ljudi se je pokazala na primeru nedavnih poplav ob pomoči gasilcev. Ljudje so od občine dobili pesek in vreče, potem pa so čakali, da jim jih napolnijo gasilci in jih naložijo okoli ogrožene hiše. Takšno miselnost je potrebno postopoma spreminjati: za svojo hišo mora poskrbeti vsak sam. Pomembna vloga županov je, da v svoji občini spodbuja spreminjanje miselnosti pri svojih sodelavcih in občanih, da osveščajo ljudi, da je največja odgovornost- odgovornost posameznika, razporejena pa je prav tako na delodajalce in državo.

Izobraževanje odraslih je sicer skupna odgovornost vseh: države, delodajalcev, lokalne skupnosti in posameznika, pri tem pa imajo posamezni akterji tudi različne vloge: za zaposljivost so odgovorni delodajalci, država in posameznik, občina v manjši meri, za višjo izobrazbo posameznik, država, delodajalec, pri tem pa gre

tudi za razvijanje ustreznih kompetenc ne le za zviševanje izobrazbene ravni. Za IO krepitev socialnega in kulturnega kapitala je odgovorna občina.

Župani, ki sicer niso so-ustanovitelji LU, na različne načine aktivno podpirajo delovanje posameznih omrežij na področju izobraževanja odraslih (Svetovalna središča, Center vseživljenjskega učenja) in izobraževalno dejavnost, ki jo izvajajo LU na njihovem območju, pa tudi izobraževalno dejavnost nevladnih organizacij: s finančnimi sredstvi, z nudenjem prostorov in objavo o dnevih svetovanja odraslim na svojih spletnih straneh (kje lahko nadaljujejo s šolanjem, na kaj naj pazijo predvsem tedaj, ko izgubljajo službo, ko gredo podjetja v stečaj itd...) Podpirajo tudi izvedbo različnih izobraževalnih tečajev na svojem območju.

Župani se zavedajo problemov, ki so povezani z motiviranjem socialno ranljivih skupin občanov za vključevanje v izobraževanje. Urejanje teh problemov sprejemajo kot svoje temeljno poslanstvo, pričakujejo pa pomoč (od ljudskih univerz na področju neformalnega izobraževanja, od šol, pri spodbujanju formalnega izobraževanja (Beltinci, Medvode) ali pa že imajo dobro delujoče javne institucije, ki vključujejo odrasle v izobraževalne programe za razvoj socialnega in kulturnega kapitala (Tolmin)

- 1. Primer dobre prakse:** računalniško opismenjevanju upokojencev v projektu SIMBIOZE. Najprej je potekalo v sodelovanju z osnovno šolo. V nadaljevanje se je vključil vzgojni zavod Frana Milčinskega. Otroci iz zavoda zdaj poučujejo starejše v nadaljevalnih tečajih računalništva. Otroci iz skupine, ki je še bolj ranljiva ali pa se še težje vključuje v okolje, danes poučujejo starejše računalništvo. To je izredna dodana vrednost. Tisto, kar bi se po logiki stvari ali pa po stereotipih moralo izključevati, se kar na enkrat povezuje. In to je zame kot župana občine nekaj najlepšega kar se lahko zgodi (občina Medvode).
- 2. Primer dobre prakse:** občina neposredno podpira svetovalno dejavnost za odrasle z obveščanjem ljudi na svojih spletnih straneh o urniku svetovalnih storitev, ki jih izvaja svetovalno središče za izobraževanje odraslih iz regijskega središča. Svetovalna dejavnost poteka enkrat mesečno v občinskih prostorih (občina Beltinci).

Odgovornost za formalno izobraževanje: Spodbujanje formalnega izobraževanja je res naloga države, vendar v sodelovanju s posameznikom in delodajalcem. Občina pa je vendarle odgovorna za najbolj občutljive skupine občanov - za spodbujanje njihovega vključevanja v izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni. To ostaja ena od nalog občine - pripeljati v lokalno okolje tudi dejavnosti izobraževalnih organizacij - LU in šol, če jih nimajo in spodbujati tudi formalno izobraževanje.

Pomembna spodbuda države za povečanje dostopa odraslih do programov za zviševanje izobrazbene ravni bi bila vpeljava brezplačnega srednješolskega izobraževanja², kar je seveda v sedanjih gospodarskih razmerah težko uresničljivo. Enako bi vejal vpeljati brezplačne prekvalifikacije, ki vodijo do zaposlitve in prekvalifikacije za perspektivne poklice, glede na strategije razvoja regij in države.

- 3. Primer slabe prakse:** zagotavljanje dostopnosti do formalnega izobraževanja: v občinah, kjer izobraževalne ponudbe ni, ljudje povsem stihijsko gravitirajo v različna urbana središča v sosednjih občinah, kjer ponudba obstaja. Čeprav bi želeli župani spodbujati tudi formalno izobraževanje svojih, zlasti starejših občanov, za to nimajo pravega institucionalnega sogovornika (občina Medvode, Beltinci); Obstoj in delovanje srednje šole v

² Predlog v Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju (2011); Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih 2013-2020 »odpira možnosti sofinanciranja srednješolskega izobraževanja za vse odrasle, mlajše od 55 let, iz javnih sredstev« (točka 2.2.1., podpoglavje Srednja šola).

lokalnem okolju pa tudi ne pomeni, da je dejavnost IO s tem pokrita, če šola ne razvija tudi izobraževalne ponudbe za odrasle (občina Tolmin).

Občine na različne načine spodbujajo formalno izobraževanje - z brezplačnim oddajanjem prostorov, s sofinanciranjem materialnih stroškov za prostore, z objavami o izobraževalnih možnostih na svoji spletni strani, ipd. Dobro utečeno je tudi spodbujanje formalnega izobraževanja preko regionalnih štipendijskih shem: občina dodeljuje štipendije za deficitarne poklice (ugotovljene potrebe na državni ravni). S posebnim pravilnikom o štipendiranju spodbujajo tudi napredovanje v višji letnik študija. Študente povabijo k sodelovanju v projektih, tako da lahko oplemenitijo teoretično znanje s praktičnimi izkušnjami, da sodelujejo v lokalnih projektih s svojimi idejami, z računalniško opremo in podobno. Vsako leto tudi organizirajo slovesne sprejeme, podelijo simbolične nagrade in omogočijo doktorjem znanosti, da ob različnih priložnostih, predstavijo svoja dela. Tudi s tovrstnimi aktivnostmi skušajo povezovati ljudi v občini. Nagrada za opravljen letnik študija znaša 200 €, za diplomu 500, za magisterij 1000 in za doktorat 1500 €. In v občini predstavljajo te nagrade zelo visoke zneske. (Beltinci)

4. Primer slabe prakse: obstoječi sistem regionalnih štipendijskih shem nagrajuje študenta za napredovanje v višji letnik in dokončanje študija, čeprav je to njegova dolžnost. Poleg tega pa s tem dajemo mladim napačne signale, da šteje samo materialno nagrajevanje, ne pa da je lahko veliko večja nagrada zadovoljstvo v sodelovanju, uresničevanju idej v lokalnem okolju, moralno priznanje in pohvala za prispevek v skupnosti in ustvarjanju novega. Kako ljudem dopovedati, da ni vse materialno, prekiniti neskončno hlastanje po več in več (občina Medvode, Beltinci).

Odgovornost za neformalno izobraževanje za potrebe dela in večjo zaposljivost je sicer domena delodajalcev, ki pa v večini primerov obravnavajo zaposlene le kot eno od sredstev za doseganje tržne učinkovitosti in zato posledično skrbijo le za izobraževanje v nujno potrebnem obsegu. Manj izobraženih in zaposlenih na manj zahtevnih delovnih mestih, delodajalci ne vključujejo niti v programe računalništva ali podobne neformalne izobraževalne programe. Izjema so razvojno naravnana in tehnološko napredna podjetja.

Se pa župani trudijo, da bi tudi za ljudi, ki so zaradi ukinitve proizvodnje ali velikega odpuščanja, organizirali dejavnosti, s katerimi bi jih spodbudili k iskanju lastnih poti za urejanje življenja, k »postavljanju na lastne noge«, da bi lahko uspeli. Kot poseben primer dobre prakse je odločitev občine, da k državni spodbudi, doda odraslim vsaj polovico zneska lastnega prispevka. Koliko so to uspešni prijemi, bo pokazal čas (Medvode).

Država vstopa na področje izobraževanja za večjo zaposljivost s svojimi izobraževalnimi ukrepi v procesih odpuščanja ali odpravljanje brezposelnosti. Hitre prekvalifikacije za delo v novi panogi so, v določenih primerih, kar slabe prakse: delavec v novi dejavnosti ne dosega kakovosti in po številnih reklamacijah in popravilih postane še bolj apatičen..

S problemi manjše konkurenčnosti na trgu dela se manj pogosto srečujejo ljudje, ki so dobro izobraženi in se vključujejo v različne oblike neformalnega izobraževanja. Pogosto zanje poskrbijo kar podjetja sama, tista, tehnološko napredna, pošiljajo svoje strokovnjake na izobraževanje izven regije, tudi v tujino.

Za neformalno izobraževanje in usposabljanje za večjo zaposljivost brezposelnih skrbi država. Usposabljanje poteka v LU in drugih centrih za tiste, ki ostanejo brez zaposlitve in sredstev, so slabše izobraženi in usposobljeni in jih socialne razmere spreminjajo v apatične ljudi, ki ne vidijo nobene perspektive.

5. Primer slabe prakse : vključevanje v usposabljanje, ki je lahko tudi povsem neustrezno z vidika zmožnosti brezposelnega. Po končanem usposabljanju sicer dobijo ponovno zaposlitev v enaki ali drugi panogi, kmalu pa se začaran krog ponovi - izguba službe, virov za preživetje. Tudi poučevanje

ljudi o tem, kako naj se novemu delodajalcu predstavijo, kako naj novemu delodajalcu napišejo prošnjo, je vprašljivo v primerih, ko se ve, da delodajalcev ni. Za tovrstno učenje je bilo namenjenega kar nekaj denarja, ki bi ga bilo mogoče porabiti za drugačen pristop, ki bi bil ljudem v večjo pomoč. Neprimerno in zelo boleče je govorjenje o zdravem jedru podjetja, saj to pomeni, da so na cesti ostali bolni delavci. In ob vsakokratnem »novem ohranjanju zdravih jeder«, se ponovno pojavijo novi «bolni» delavci, kot tumor v zdravem jedru (občina Beltinci, Medvode).

3. Pregled ciljev, ki so jih, ali bi jih župani želeli uresničevati v kratkoročnem in dolgoročnem obdobju

Kratkoročni cilj je ohraniti obseg dejavnosti in financiranja izobraževanja in usposabljanja (mladine in odraslih) v ustanovah, svetovalnih središčih in nevladnih organizacijah na enakem nivoju kot v preteklem letu, kljub temu, da država načrtuje krčenje denarja za delovanje občin tudi za 15% (Medvode, Sl. Gradec, Beltinci, Trbovlje). Doseganje tega cilja bo pomemben uspeh, saj ko gre za krčenje proračuna, javnost najprej plane po družbenih dejavnostih, ki jih je treba znižati.

Med kratkoročne cilje so župani umestili tudi pripravo občinskega LPIO (Trbovlje) oziroma pripravo LPIO v sodelovanju z občino, ki ga že ima (Medvode) in ustanovitev LU (Tolmin).

Kot odgovor na specifične izobraževalne potrebe je med kratkoročne cilje umeščena še krepitev medgeneracijskega sodelovanja, vključevanje Romov in brezposelnih v izobraževanje v občini Beltinci, v občini Trbovlje pa želi županja o v letu 2016 preveriti ter uskladiti ponudbo izobraževalnih programov za odrasle, ki jih bo financirala občina v letnem programu IO, usklajeno s Smernicami strategije razvoja občine.

Tudi med dolgoročne cilje so župani umestili konkretne predloge:

- Vzpostaviti sodelovanje na področju formalnega izobraževanja z ustrezno izobraževalno ustanovo za to, da bi približali dostop do tega izobraževanja v lokalnem okolju (Medvode).
- Vključitev izobraževanje odraslih v nove regionalne razvojne programe 2014-2020³ (v Koroški platformi vseživljenjskega učenja bo vključen razvoj kariere in medgeneracijskega učenja; v RRP Zasavje nadaljnji razvoj vseživljenjskega učenja in karierni razvoj).
- Pri pripravi regionalnih razvojnih programov bodo občine sodelovale preko svojih odborov.
- Oblikovanje občinskega in regionalnega programa IO za večletno obdobje (Trbovlje).

³ Umeščenost izobraževanja odraslih v regionalnih razvojnih programih 2007 - 2013: »Pomurje: prioriteta Razvoj človeških virov (s programi Razvoj človeških virov in spodbujanje vseživljenjskega učenja ter visokošolsko izobraževanje in RR dejavnosti; Koroška: ugotovitve in razvojne usmeritve: permanentno prilagajanje izobraževalnega sistema potrebam trga dela v regiji, permanentno izobraževanje odraslih, učinkoviti trg dela, cilj 3: vzpostaviti izobraževalno platformo za pridobivanje visoko usposobljenih in kreativnih ljudi tako znotraj kot izven regije, ki bodo podpirali razvoj inovativnega gospodarstva in ustvarjanja novih visokokakovostnih delovnih mest in samozaposlitve. Osrednjeslovenska: Podporno okolje za podjetništvi (primanjkuje storitev oz znanja; ni znanja ali ponudbe storitev za oceno tveganje, pomanjkanje informacij; ni povezovanja med izobraževalno sfero in prenosa/prehoda aplikativnih raziskav, idej, znanja iz ene v drug sfero.« Evalvacija programov usposabljanja in izobraževanja zaposlenih, ki so se izvajali v obdobju 2008-2011, ACS, februar 2013: 121, 125

- Posebna skrb za brezposelne, invalide, Rome, starejše, ki bodo vključeni v izobraževalne procese. Pri tem bo občina, na podlagi državnih in EU razpisov, vsem šolajočim zagotavljala primerno finančno podlago (Trbovlje v Strategiji občine Trbovlje 2014-2020 v poglavju izobraževanje odraslih).
- Nadaljnja podpora razvijanju socialnega in kulturnega kapitala, zaposljivosti, višje izobrazbe, potrebam dela prilagojene kompetence (Tolmin).

Tudi v razpravi o načrtovanju ciljev IO je bilo izpostavljena kot glavna ovira preskok iz uveljavljene miselnosti, da je vlaganje v IO strošek, v miselnost, da je IO investicija, ki daje dodano vrednost ne le podjetju, ampak tudi lokalnemu okolju in posamezniku.

4. Organizacije, v katerih so oz. bi lahko najboljše uresničevali poslanstvo in cilje IO v občini

Ocene o prispevku posameznih organizacij k uresničevanju ciljev na področju izobraževanja so pogojene z obstojem posameznih vrst institucij v občini.

V občinah, kjer imajo LU svoj sedež, le te dobro delujejo na področju neformalnega izobraževanja (Sl Gradec – Mocis, Trbovlje – Zasavska ljudska univerza), šole in srednješolski centri pa dobro pokrivajo potrebe po formalnem izobraževanju pa tudi višjem strokovnem (Sl. Gradec).

Tam, kjer javnih izobraževalnih zavodov ni, so najpomembnejše nevladne organizacije na področju kulture, športa, turizma, društva upokojencev (Medvode).

6. **Primer dobre prakse:** občina Medvode za delovanje vseh društev namenja 900.000 € letno zaradi njihovega prispevka k NFI odraslih v najširšem pomenu: s svojo dejavnostjo razvijajo socialni in kulturni kapital ljudi in sooblikujejo lokalno pripadnost in identiteto. Želijo pa v občino pripeljati tudi dejavnost LU in zagotoviti dostop do formalnega izobraževanja v svojem lokalnem okolju.

Občine sodelujejo tudi z regionalnimi razvojnimi agencijami (Trbovlje, Sl. Gradec. Beltinci). v Zg. Posočju pa je razvojna agencija Posoški razvojni center ključni in skoraj edini izvajalec IO. Načrtujejo, da bo njegovo vlogo prevzela LU, kot nova institucija v javni mreži; NVO izvajajo tudi programe IO, vendar v omejenem obsegu in ozko usmerjeno (Tolmin).

7. **Primer dobre prakse:** Posoški razvojni center (PRC pokriva tri občine Bovec, Kobarid in Tolmin) je v javno veljavnem programu UŽU – Izzivi podeželja obravnaval zgodovinsko tematiko 300. obletnice tolminskega punta, v sodelovanju s Tolminskim muzejem so raziskovali oblačilno kulturo, udeleženke izobraževalnega programa so sešile 12 primerkov ženskih oblačil iz tistega časa. Izobraževalno dejavnost so nadaljevale z novimi udeleženkami v študijskem krožku Med zgodovino in sodobnostjo, rezultate dela pa so in bodo širile tudi v prihodnje v lokalnem okolju. Študijski krožek je dobil Priznanje Andragoškega centra za Promocijo in učenja in znanja odraslih za leto 2013, sodeloval pa je tudi pri snemanju filma po noveli Ivana Preglja o Matkovi Tini (<https://www.youtube.com/watch?v=DMCFS-tPq5g> (predstavitveni videospot študijskega krožka ob prejemu priznanja), <https://www.youtube.com/watch?v=HvDvaMehSMk> (sodelovanje pri snemanju filma); <https://www.youtube.com/watch?v=kvRSml1-1OI> (Stkane zgodbe, kjer sta poleg opisanega primera predstavljeni še dve drugi dobri praksi Posoškega razvojnega centra).

K uresničevanju ciljev na področju IO pa lahko pomembno prispevajo tudi posamezniki, ki s svojim znanjem in izkušnjami pritegnejo ljudi za sodelovanje v izobraževalnih projektih

Druga skupina vprašanj

5. Pripravljenost za sprejetje letnega programa izobraževanja odraslih (v nadaljevanju LPIO)

Zakon o izobraževanju določa, da občine lahko sprejmejo letni program izobraževanja odrasli (v nadaljevanju LPIO⁴). V tej skupini so župani odgovarjali na vprašanje ali bi bili pripravljeni sprejeti občinski LPIO, ali LPIO v sodelovanju z drugimi občinami.

Župani so pojasnili, v katere občinske dokumente umeščajo IO, vključno z viri financiranja ter odgovorili na vprašanje ali bi sprejeli svoj občinski letni program IO (v nadaljevanju LPIO) ali pa bi bilo bolje sprejeti LPIO v sodelovanju z drugimi občinami oziroma skupaj z letnim programom kulture.

IO je vključeno v občinske proračune, ki določajo tudi potrebna sredstva. Vsi brez izjeme, si bodo prizadevali, da bodo lahko nadaljevali z že utečenimi in dobro izvajanimi nalogami društev, LU, šol in razvojnih agencij. IO je bilo na različne načine vključeno v regionalne razvojne programe 2007-2013 in bo tudi v naslednji generaciji regionalnih razvojnih programov. Vključeno je tudi v strategijah razvoja občin.

Povezovanje med občinami je samo po sebi dobro in s tega vidika bi bilo vsaj načelno umestno pripraviti regionalne LPIO (Beltinci, Trbovlje). Zaradi velike razdrobljenosti (regija ima tudi do 27 občin) to ne bi bilo učinkovito, ker bi se izgubile specifične posameznih območij in porušile prioritete občin. Smiselno bi bilo povezovanje tistih občin, kjer delujejo LU (Beltinci, Trbovlje).

Prednost občinskega LPIO so: pokrivanje občinskih potreb in specifik (izobraževanje Romov), uveljavljanje občinskih pristopov pri urejanju področja. Zato dajejo prednost občinskemu LPIO (Beltinci). Z ostalimi sosednjimi občinami pa bi sodelovali na višjih ravneh, kjer bi identificirali skupne cilje v regionalnih programih IO.

V Medvodah bi dali prednost povezovanju s tistimi občinami, ki že imajo LPIO in bi se lahko priključili s svojim deležem in dobili dostop do že vpeljanih programov. To bi bilo kratkoročno najbolj izvedljivo⁵.

Ker Posoški razvojni center (PRC) pokriva območje treh občin (ustanoviteljice PRC), je področje IO pokrito in usklajeno med Bovcem, Kobaridom in Tolminom: IO je smiselno zajeto v letnem programu PRC, v občinskih proračunih pa so postavke z okvirnimi vsebinami, dogovorjenimi s PRC.

Udeleženka iz MO Slovenj Gradec se bo o tem vprašanju posvetovala z županom. Načelno podpira medobčinsko sodelovanje, ki že poteka pri pripravi regionalnega razvojnega programa, osebno pa ocenjuje, da bi MO Sl. Gradec lahko pripravila občinski LPIO, ker ima dejavnost IO dobro razvito in pokrito in bi lahko potem

---

⁴ Nekaj občin je v evalvacijski študiji IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V LOKALNI SKUPNOSTI, ACS, november, 2011 poročalo, da sprejemajo LPIO, vendar jih na spletni strani nismo našli.

⁵ Po dostopnih informacijah imata LPIO samo Ljubljana in Jesenice. Noben od teh LPIO ni objavljenega na spletnih straneh teh občin, kljub temu, da se dokumenti sprejeti v občinskem svetu javno objavljajo. Zato ni mogoče presoditi, ali bi bilo povezovanje s temi LPIO za občino Medvode optimalna rešitev. Dajemo pobudo, da bi občina Medvode povabila na razgovor LU (Škofja Loka, Kranj), da bi ugotovili, ali je njihova izobraževalna ponudba primerna tudi za občino Medvode. Prav tako bi bilo smiselno srečanje z Univerzo za tretje življenjsko obdobje Ljubljana, ki ima zelo bogat nabor izobraževalnih programov. Andragoško društvo je pripravljeno ta srečanja organizirati,

tudi strateške načrte povezane z IO iz regionalnega plana operacionalizirala v lastnem LPIO. Želela bi tudi dobiti »vzorec« občinskega LPIO⁶.

Tretja skupina vprašanj

IO je v večini občin umeščeno v t.i. odbor za družbene dejavnosti, ki ima zelo različna imena (npr Svet za izobraževanje, kulturo in šport).

6. Povzetek mnenj o novih oblikah organiziranosti občin za razvoj IO

Župani so odgovarjali na vprašanja ali bi z drugačno organiziranostjo izboljšali položaj in razvojne možnosti IO. Pojasnili so svoja stališča o vseh treh ponujenih možnostih organiziranosti: o medobčinskem (regionalnem) svetu za razvoj IO, o lokalnem odboru za IO in o posvetovalnem telesu župana za razvoj IO.

Organiziranost - občinska raven

8. **Primer dobre prakse:** občina Beltinci ima, poleg odbora za negospodarstvo in javne službe družbenih dejavnosti, tudi odbor medgeneracijskega sodelovanja in vseživljenjskega učenja. Odbor je bil ustanovljen leta 2010, ima 5 članov, enako kot vse ostale odbore, ga imenuje občinski svet. Čeprav so člani odbora predstavniki strank, velja, da so v njem strokovnjaki, ki dobro poznajo področje IO.

Predstavnica župana MO Slovenj Gradec bi podprla ustanovitev takšnega odbora v svoji občini, v odbor bi predlagala tudi predstavnike podjetniškega centra, zavoda za zaposlovanje, obrtno podjetniške zbornice.

V vseh drugih občinah je izobraževanje (vključno z izobraževanjem odraslih) pod okriljem odbora, ki pokriva t. im. družbene dejavnosti (različna poimenovanja). Problem pri delovanju tega, in tudi ostalih občinskih odborov v vseh občinah je, da stranke kadrujejo svoje člane, tudi v primerih, ko ti niso poznavalci področja ali pa jih to delo ne zanima, kljub pozivom županov, naj predlagajo v odbore strokovnjake. V eni od občin so letos vpeljali inovacijo – vsak odbor ima nalogo, da vsako leto izpelje vsaj en projekt. Zanimanje strank za sodelovanje v odborih je kar upadlo.

V dveh občinah imajo tudi odbor za mladinska vprašanja (MO Sl Gradec, Medvode).

Kot nova oblika je bilo predlagano strokovno posvetovalno telo župana za celovit razvoj IO (človeški viri, socialni in kulturni kapital (po zgledu posvetovalnega telesa, ki ga je imenovala sedanja ministrica za izobraževanje, znanost in šport), ki bi povezoval večino deležnikov, ki se v občini ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

Organiziranost - regijska raven

Ideja o regionalnih svetih/odborih za izobraževanje odraslih⁷ je vredna premisleka, ko se bodo ustanovljale regije in bodo na voljo tudi finančna sredstva. Čas bo pokazal, da takšno usmerjevalno telo, na ravni regij, potrebujemo.

⁶ O. Drogenik je pobudo za LPIO pripravila za svojo občino Log Dragomer in jo lahko posreduje (komentar O. Drogenik).

⁷ Na ravni regij delujejo pri svetih regij odbori za razvoj človeških virov. Vsaj v preteklem finančnem obdobju 2007-2013 niso celovito pokrivali vseh dimenzij izobraževanja odraslih. Pokrivali so predvsem usposabljanje za potrebe trga dela in visokošolsko izobraževanje, manj, ali pa sploh ne izobraževanje za razvijanje socialnega in kulturnega kapitala. V novi finančni bi bilo dobro to pomanjkljivost odpraviti.

Pri ustanavljanju lokalnih ali regijskih odborov za IO je potreben razmislek tudi o kadrovskih omejitvah, če se bodo v novih organizacijskih oblikah pojavljali isti ljudje kot v obstoječih, potem je vprašanje, ali lahko to prinese področju IO kakršen koli napredek. Mogoče bi najprej poskušali uveljaviti v odborih za razvoj človeških virov pri regijskih svetih, bolj usklajeno obravnavo vseh dimenzij izobraževanja odraslih, ne le z vidika potreb trga dela, ampak tudi z vidika potreb skupnostnega razvoja in kakovosti življenja posameznikov in skupnosti (Trbovlje) .

Na drugi strani pa je župan občine Medvode poudaril, da je ustanavljanje novih teles smiselno in upravičeno šele tedaj, ko je področje IO napolnjeno z vsebino in z dobrimi projekti, ki že tečejo in z novimi, v sodelovanju s partnerskimi občinami, ki bodo prerasli obstoječe organizacijske oblike in upravičili pobude, kako naprej.

V Tolminu skrbi za sprotno dogovarjanje o razvoju IO Posoški razvojni center. V primeru vpeljave nove oblike organiziranosti, bi bil smiseln medobčinski odbor za vse tri občine.

Ne glede na organizacijsko obliko - ali gre za strokovno posvetovalno telo župana ali za politično telo, mora imeti ustrezne virov za svoje delo in tudi pristojnosti, da je lahko učinkovit. To pomeni nove finančne obremenitve, hkrati pa tudi stvarne možnosti za bolj učinkovito načrtovanje in izvajanje projektov, kar lahko pomeni prihranek denarja ali pa več narejenega za isti obseg denarja.

7. Povzetek mnenj o strokovni podpori

Župani so odgovarjali na vprašanje ali bi potrebovali strokovno podporo za spodbujanje razvoja IO in sprejem LPIO; za delo občinskega/medobčinskega odbora za IO.

Župani so bili zelo konkretni glede podpore pri načrtovanju in udeleževanju načrtov IO:

- Največjo podporo pričakujejo od Andragoškega centra, ki bi dajal tudi določene smernice razvoja IO.
- Ustanovitev info točke, kamor bi lahko naslavljali tudi elektronska vprašanja, ko bi potrebovali informacijo ali nasvet (Predsednica ADS je povabila prisotne, da se lahko vedno obrnejo na ADS).
- Organizacijo podobnih razprav kot je današnja, saj smo dobili precej informacij, primerov dobre prakse ter uvid, kako naprej; če bi nas bilo več, bi izvedeli in izmenjali še več dobrih praks.
- Nadaljnjo podporo Regionalnih svetovalnih središč.
- Ustrezno in bolj stabilno financiranje IO s strani države.
- Pri formiranju odbora za izobraževanje odraslih bi se za osnovno vsebinsko podporo (opredelitev področja dela, programov za IO, sodelovanje pri finančnem načrtovanju, koordinacija priprave in izvedbe programov) na Zasavsko LU, ob sodelovanju Odbora za človeške virov, ki deluje v sklopu Sveta regij
- Postavljen sistem izmenjave informacij in dobrih praks na področju izobraževanja odraslih v občinah (pri oblikovanju občinskega letnega programa IO).
- V občini Tolmin ne potrebujejo in ne pričakujejo podpore, medobčinsko dogovarjanje poteka uspešno na ravni treh občin, ne le na področju IO, ampak tudi na drugih.

Že povabilo na takšno razpravo ima pozitivne učinke, saj se župani vsaj za dve uri na kolegiju poglobijo v ključna vsebinska vprašanja stanja in razvoja izobraževanja odraslih v svoji občini, ob tem se oblikuje tudi zavedanje o izobraževalnih potrebah in vseh razsežnostih izobraževanja odraslih, s katerim se ukvarjamo na različne načine, kot izvajalci (izobraževalne ustanove, nevladne

organizacije), načrtovalci politike (občinski sveti), raziskovalno razvojna (Andragoški center) in strokovna podpora (Andragoško društvo) (Trbovlje).

Župani so poudarili pomen izmenjave primerov dobrih praks na področju IO v občinah, saj to omogoča presojo, kje in kaj uspešno deluje in daje občinam priložnost, da skušajo prilagoditi primere dobre prakse svojim posebnostim in vpeljati dobre projekte za izobraževanje odraslih v svoji občini.

Kako naprej, predlogi

1. Župani so podprli nadaljevanja tega projekta, ker se v takih razpravah odpira čisto novo polje, na katerega človek prej niti ni bil mogoče dovolj pozoren.
2. Zapis današnjega srečanja, s predlogi kako naprej, bomo poslali v presojo in dopolnitev. V zapis bomo vključili tudi pisne odgovore, ki smo jih dobili od županje Trbovelj in župana Tolmina.
3. Z rezultati razprave bomo seznanili Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter strokovno javnost (javna objava).
4. ADS bo organiziral nadaljnje razprave še z 20 - 25 župani (odvisno od sredstev in pripravljenosti županov). Za uvodno predstavitev na novih srečanjih bo ADS zaprosil tudi župana, ki sta bila prisotna na razpravi v prvi skupini.
5. Z rezultati razprave bomo seznanili Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter strokovno javnost (javna objava).
6. Predsednica ADS Ida Srebotnik bo predlagala MIZŠ, da podpre organizacijo nacionalnega posveta županov slovenskih občin na temo izobraževanja odraslih. Izhodišče za razpravo na posvetu bodo mnenja in pobude županov iz vseh fokusnih razprav in obravnava možnosti umestitve. Na posvetu bi razpravljali tudi o tem, kaj se da na področju izobraževanja odraslih v lokalnem okolju narediti v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike 2014-2020. Ta posvet bi pripravili v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, zato da bi se lahko pripravili malo bolj na prijavo projektov za evropska sredstva. Ta predlog je že bil posredovan Uradu za razvoj izobraževanja v Ministrstvu. G. Aleš Ojsteršek, direktor Urada je predlog načelno podprl. Nacionalni posvet bo organiziran po končanih razpravah županov v fokusnih skupinah, predvidoma v prvi polovici leta 2016.
7. Kot nova organizacijska oblika je bilo predlagano strokovno posvetovalno telo župana za celovit razvoj IO (človeški viri, socialni in kulturni kapital).
8. Ideja o ustanovitvi regionalnih svetov/odborov za izobraževanje odraslih je vredna premisleka, ko se bodo ustanovljale regije in bodo na voljo tudi finančna sredstva. Čas bo pokazal, da takšno usmerjevalno telo potrebujemo na ravni regij.
9. Najprej bi kazalo uveljaviti bolj usklajeno obravnavo vseh dimenzij izobraževanja odraslih, ne le z vidika potreb trga dela, ampak tudi z vidika potreb skupnostnega razvoja in kakovosti življenja posameznikov in skupnosti v odborih za razvoj človeških virov pri regijskih svetih. Uveljavljanje celostne vloge IO v strategijah občin in regionalnih razvojnih programih bi lahko prevzelo županovo posvetovalno telo in občinski odobri, ki pokrivajo izobraževanje.
10. Gospa Lidija Konečnik Mravljak pridobi mnenje župana MO Sl. Gradec, g. Andreja Časa, o pripravi Letnega programa izobraževanja odraslih in o organiziranju na občinski in regijski ravni (občinski odbor po zgledu Beltincev, posvetovalno telo župana, regijski odbor za IO).
11. ADS bo dalo pobudo organizacijam za neformalno in formalno izobraževanje odraslih (javni zavod; organizacije, specializirane za izobraževanje ranljivih skupin odraslih), da pripravijo pobude za umestitev svoje dejavnosti v občino Medvode.

12. Župani želijo takojšnjo podporo in izmenjavo primerov dobrih praks za pripravo letnih programov izobraževanja odraslih.

Sklepna ugotovitev

Razprava je pokazala, da župani, ki sprejemajo pomembne odločitve za državljane in občane,

- priznavajo, da izobraževanje in učenje poteka v različnih oblikah, ne samo znotraj izobraževalnih centrov in organizacij,
- podpirajo nevladne organizacije zaradi njihovega prispevka k oblikovanju lokalne identitete, razvijanju vedoželjnosti, solidarnosti in povezanosti, ob tem pa se zavedajo, da to ni dovolj, v lokalno okolje želijo pripeljati tudi dejavnosti LU in šol,
- se zavedajo, da izobraževanje nima samo ekonomskih učinkov, ampak da dejansko seže na čisto vsa področja življenja in da je najbolj ključno za blaginjo posameznika. Večja blaginja pomeni seveda tudi večjo blaginjo občine in v končni fazi tudi družbe. Hkrati pa pomeni večjo udeležbo posameznika v družbi in v izobraževanju,
- spoštujejo in so ponosni na vse, ki na organiziran način omogočajo občanom učenje za graditev sožitja, razumevanja, zadovoljstva in ustvarjalnosti v lokalnem okolju,
- še naprej bodo sledili svojim vizijam, sodelovali na srečanjih tudi v prihodnje, da bomo skupaj delali za dobro, seveda občanov in tudi izobraževanja odraslih.

Pripravila Olga Drogenik v sodelovanju z Ido Srebotnik in Špelo Močilnikar

Ljubljana, april 2016